

ÇANAKKALE DESTANLARI

-Yozgatlı Ozanlardan Örnekler Üzerine Bir İnceleme-

BAYRAM DURBİLMEZ

Ankara, 2021

ürün yayınları

ISBN: 978-625-7037-??-?
Yayıncı Sertifika No:14684

İlk Basım: Aralık 2021

ÇANAKKALE DESTANLARI
-Yozgatlı Ozanlardan Örnekler Üzerine Bir İnceleme-
Bayram Durbilmez

Ürün Yayınları

Konur Sokak 36/13 Kızılay / Ankara

Tel: 0312 425 39 20

Fax: 0312 417 57 23

E-posta: urunyayinlari@gmail.com

www.urunyayinlari.com

® Ürün Yayınları, Uluslararası Eğitim Öğretim Ltd.Şti.
kuruluşudur.

Baskı ve Cilt:

Sarıyıldız Matbaası, Ankara

ÇANAKKALE DESTANLARI

-Yozgatlı Ozanlardan Örnekler Üzerine Bir İnceleme-

BAYRAM DURBİLMEZ

Prof. Dr. Bayram DURBİLMEZ; Yozgat'ın Sorgun ilçesine bağlı Taşpınar köyünde doğdu (1968). İlk ve ortaokulu Sorgun'da, liseyi Yozgat'ta, yükseköğrenimini ERÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde tamamladı. 1991'de Araştırma Görevlisi, 1999'da Öğretim Görevlisi, 2009'da Yardımcı Doçent, 2010'da Doçent, 2018'de Profesör oldu. Hâlen Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde Türk Halk Edebiyatı / Türk Halk Bilimi Anabilim Dalı Başkanı ve öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır.

Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı'nın desteğiyle Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de bulunan Azerbaycan Nazırlar Kabineti Halk Tasarrufatını İdare Etme Enstitüsü'nde (1993-1994) ve Ahmet Yesevi Vakfı'nın desteğiyle Kazakistan'ın Türkistan, Kentav ve Çimkent şehirlerinde bulunan Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk- Kazak Üniversitesi'nde (1999- 2000) konuk öğretim üyesi olarak çalıştı.

Askerlik görevini –kısa dönem- Samsun'da tamamladı (2000).

Azerbaycan, Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, KKTC, Tataristan / Rusya, Yakutistan (Saha Eli) / Rusya, Altay Cumhuriyeti / Rusya, Kırım / Ukrayna, Romanya, Sırbistan, Karadağ, Batı Trakya / Yunanistan, Almanya, Polonya, Rusya, Ukrayna, Gürcistan, İran ve Suriye gibi pek çok ülkede de araştırmalar, incelemeler yaptı. Yurt içinde ve yurt dışında 100'den fazla 'bilimsel' makalesi yayımlandı. Yurt içinde ve değişik ülkelerde yapılan millî ve milletlerarası kongrelerde 100'e yakın bildiri sundu. Âşık Edebiyatı, Tekke/ Derviş Edebiyatı, Türk Dünyası Halk Bilimi ve Türk Dili konularında 15 araştırma-inceleme kitabı, 15 ortak kitap/ kitap bölümü yayımlandı.

Gelenekli Türk anlatıları ve Türk dünyası halk bilimi konulu kitapları: *Gelecekli Türk Anlatıları-1*, Ötüken yay.: İstanbul, Mart 2017; 2. baskı, Ötüken yay.: İstanbul, Temmuz 2017; 3. baskı, Ötüken yay.: İstanbul, Kasım 2019), *Türk Dünyası Kültürü-1* (Ötüken yay.: İstanbul, Eylül 2017, 2. baskı, Ötüken yay.: İstanbul, Ekim 2018; 3. baskı, Ötüken yay.: İstanbul, Kasım 2021), *Türk Dünyası Kültürü-2* (Ötüken yay.: İstanbul, Nisan 2019; 2. baskı, Ötüken yay.: İstanbul, Kasım 2021), *Türk Kültür Coğrafyası, Halk Bilimi ve Edebiyat Araştırmaları* (Ötüken yay.: İstanbul, 2019).

Âşık edebiyatı şiir sanatı ve gelenekleri konulu araştırma-inceleme kitapları: *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri* (1998, 5. Baskı, Ankara: Akçağ yay., 2018.), *Âşık Hasretî'nin Atışma Sanatı Üzerine Bir İnceleme* (Ankara, 2016), *Karslı Âşık Murat Çobanoğlu / Hayatı, Sanatı ve Eserleri* (Kayseri, 2014), *Âşık Türkmenoğlu/ Hayatı, Sosyo-Kültürel Çevresi, Âşık Edebiyatındaki Yeri, Şiir Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler* (Kayseri, 2015; 2. baskı, Akçağ yay.: Ankara, 2020), *Âşık Edebiyatında Şiir Sanatı- Hasretî'den Örneklerle* (Akçağ yay.: Ankara, 2020), *Karacaoğlan Geleneğinde Bir Âşık: Mehmet İkrâmî* (Ürün yay.: Ankara, 2020).

Derviş (tekke) edebiyatı konulu araştırma-inceleme kitabı: *Sorgunlu Sıdkı Baba Dîvânı /İnceleme- Metinler* (2003, 2. Baskı, Kayseri, 2014), *Derviş Tarzı Türk Edebiyatı ve Sıdkı Baba Dîvânı* (Bilge Kültür- Sanat yay.: İstanbul, 2019).

Âşık edebiyatı temsilcileri ve değişik konulardaki âşık şiirleri ile ilgili araştırma-inceleme kitapları: *Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs* (Geçit yay.: Kayseri, 1999), *Âşık Meydanî / Hayatı, Sanatı, Şiirlerinden Örnekler* (Laçın yay.: Kayseri, 2000), *Vefatının 15. Yıldönümünde Yozgatlı Âşık Türkmenoğlu* (Laçın yay.: Kayseri, 2013), *Ozan Gürbüz Değer, Hayatı- Sanatı- Şiirlerinden Örnekler* (Kültür Ajans yay.: Ankara, 2007).

Dil ve edebiyat konulu ortak kitaplarından bazıları: *Üniversiteler İçin Dil ve Anlatım* (H. Yeniçeri, U. Çakır, S. Koç ve K. Deniz ile / Gazi Kitabevi yay.: Ankara, 2011), *Türk Dilinin ve Edebiyatının Yayılma Alanları/ Bilgi Şöleni Bildirileri*, (N. Özkan ile / TDK yay.: Ankara, 2014), *Destanlarla Erzincan*, (B. S. Özsoy ve N. Aslan ile/ ERÜ yay.: Kayseri, 1992).

Akademik çalışmalarından başka kültür ve sanat ağırlıklı çeşitli kitapları ve makaleleri de mevcuttur.

Araştırma-inceleme çalışmalarından dolayı aldığı ödüllerden bazıları: *Türk Dünyası Kültürüne Hizmet Ödülü* (1994), *Kayseri Kültürüne Hizmet Ödülü* (2002), *Folklor Araştırmaları Kurumu- Türk Halk Kültürüne Hizmet Ödülü* (2003), *Âşıklık Geleneğine Hizmet Ödülü* (2004), *Türklük Bilimine Hizmet Ödülü* (2006), *Motif Vakfı- Halk bilimi Teşvik Ödülü* (2005), *Yazarlar Birliği Kayseri Şubesi- İnceleme Ödülü* (2007), *TÜBİTAK- Yayın Teşvik Ödülü* (2009, 2010, 2013, 2016), *YOF SAD- Yozgat Folkloruna Hizmet Ödülü* (2015), *UAESEB- Dede Korkut Başarı Ödülü* (2018), *T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı-Karacaoğlan Kültürünü Yayma, Yaşatma ve Kültür Derneği, Karacaoğlan Hizmet Ödülü* (2019), *Kayseri Gazeteciler Cemiyeti- Kayseri Kültür ve Turizm Derneği Kayseri Kültürüne Hizmet Ödülü* (2019), *UAESEB- Bilge Tonyukuk Türk Eğitimine Hizmet Ödülü* (2020).

Evlü ve iki çocuk babasıdır.

İÇİNDEKİLER

Söz Başı	15
----------------	----

Birinci Bölüm

YAPI ÖZELLİKLERİ BAKIMINDAN

BİR İNCELEME

1. HECE ÖLÇÜSÜNE BAĞLI KALIPLAR	21
1.1. Yedi (7) Heceliler	21
1.2. Sekiz (8) Heceliler	21
1.3. On bir (11) Heceliler	21
1.4. On dört (14) Heceliler.....	22
1.5. On beş (15) Heceli	22
1.6. On altı (16) Heceli.....	23
2. NAZIM BİRİMİ	23
2.1. İkilik (Beyit).....	23
2.2. Dörtlük (Kıta).....	23
2.3. Beşlik (Muhammes)	24
3. HANE (BENT) SAYISI	25
3.1. Altı (6) Haneliler	25
3.2. Yedi (7) Haneliler.....	25
3.3. Sekiz (8) Haneliler.....	26
3.4. Dokuz (9) Haneliler.....	26
3.5. On (10) Haneliler	26
3.6. On bir (11) Haneliler.....	26
3.7. On iki (12) Haneliler	26
3.8. On üç (13) Haneliler	26
3.9. On dört (14) Haneli	27

3.10. On dokuz (19) Haneli.....	27
3.11. Yirmi bir (21) Haneli	27
3.12. Yirmi üç (23) Haneli.....	27
3.13. Otuz (30) Haneli	27
3.14. Otuz üç (33) Haneliler	27
3.15. Kırk yedi (47) Haneli	27
3.16. Altmış altı (66) Haneli.....	27
4. AYAK YAPISI VE AYAK ÇEŞİTLERİ	27
4.1. Ayak Yapısı	27
4.1.1. Dize Sayıları Bakımından Ayaklar	27
4.1.1.1. Tek Dizeli Ayaklar.....	27
4.1.1.2. İki Dizeli Ayaklar.....	29
4.1.1.3. Ayak Yapısı Bulunmayan Metinler.....	30
4.2. Ayak Çeşitleri.....	31
4.2.1. Yineleme Ayak	31
4.2.2. Yenileme Ayak	37
5. KAFİYE ÖRGÜSÜ VE BİÇİM ÖZELLİKLERİ	43
5.1. Kafiye Örgüsü	43
5.2. Biçim Özellikleri.....	46
5.2.1. Sözlü Edebiyat Kaynaklı Nazım Biçimleri.....	46
5.2.1.1. Mani-Destan.....	46
5.2.1.2. Koşuk-Destan	47
5.2.1.3. Semai-Destan	47
5.2.1.4. Koşma-Destan	47
5.2.2. Yazılı Edebiyat Kaynaklı Nazım Biçimleri	48
5.2.2.1. Mesnevî-Destan	48
5.2.2.3. Kalendarî-Destan.....	48
5.2.2.4. Divanî-Destan.....	49
5.2.2.5. Semai-Destan	49

Kaynaklar

- Abdülkadiroğlu, Abdulkerim (1994) ve Ferudun Hakan Özkan. *Yoz- gat Meşhurları*, Kariyer Mat.: Ankara.
- Adak, Hüseyin (2004). *Gönül Bahçemden*, Sılam yay.: Sorgun.
- Alptekin, Ali Berat (2006) ve Saim Sakaoğlu, *Türk Saz Şiiri Antolojisi(14-21. Yüzyıllar)*, Akçağ yay.: Ankara.
- Alptekin, Ali Berat (2010) ve Abdurrahman Güzel, *Geçmişten Günü-müze Âşıkların Dilinde Sarıkamış*, (Yayına hzl. Bingür Sönmez),Omnia yay.: İstanbul.
- Alptekin, Ali Berat (2015). *Anadolu'dan Kıbrıs'a Halk Kültürü Köprü-sü*, Akçağ yay.: Ankara.
- Doğan, Durali (1988). *Yozgat Şair ve Yazarları*, Yozgat Valiliği yay.: Ankara.
- Doğan, Durali (2005). *Yozgat Şair ve Yazarlar Ansiklopedisi*, Sılam yay.: Sorgun- Yozgat.
- Durbilmez, Bayram (1990). "Âşık İkrâmî ve Bilinmeyen Şiirleri", *Erci-yes*, yıl: 12, S.154, (Ekim 1990), 28-29, Kayseri, 1990.
- Durbilmez, Bayram (1991). *Sorgun ve Yöresi Ağızları*, ERÜ Fen-Ede-biyat Fakültesi, TDE Bölümü mezuniyet tezi: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (1998). *Taşpınarlı Halk Şairleri*, Geçit yay.: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (1999). *Kayserili Halk Şairlerinin Şiirlerinde Kıbrıs*, Geçit yay.: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (2000). *Âşık Meydanî, Hayatı Sanatı Şiirlerinden Örnekler*, Laçın yay.: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (2002). "Türk Kültüründe Abdallar ve Abdal Mahlaslı Halk Şairleri", *Yol / Bilim, Kültür, Araştırma*, 18, 54-67.

- Durbilmez, Bayram (2003). "Efsaneden Destana: Kazakistan'da Korkut Ata ve Korkut Küyü" *Millî Folklor*, 8/60, 219-232.
- Durbilmez, Bayram (2006). "Somut Olmayan Kültür Mirası: Halk Hikâyeciliği ve Kars Yöresi Âşıkları", *Mitten Meddaha Türk Halk Anlatıları Uluslararası Sempozyum Bildirileri*, Gazi Üniversitesi Türk Halkbilimi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ankara, 341-364.
- Durbilmez, Bayram (2007). *Ozan Gürbüz Değer, Hayatı- Sanatı- Şiirlerinden Örnekler*, Kültür Ajansı yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2007). "Âşık Tarzı Şiirlerde Sözlü Tarih (Kayserili ve Yozgatlı Âşıkların Şiirlerinden Örneklerle)", *II. Kayseri ve Yö-resi Kültür, Sanat ve Edebiyat Bilgi Şöleni (10-12 Nisan 2006)- Bildiriler*, Erciyes Üniversitesi yay.: Kayseri, 299-317.
- Durbilmez, Bayram (2008). *Âşık Edebiyatı Araştırmaları: Taşpınarlı Halk Şairleri*, 3. Baskı, Ürün yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2010). "Romanya Sözlü Türk Edebiyatı Ürünlerinde Mitolojik Sayılar", *Folklor / Edebiyat*, 16/ 64, 245-257.
- Durbilmez, Bayram (2012). "Zileli Âşık Ceyhuni'nin Yozgatlı Halk Şa- irleri Üzerine Etkileri", *Tarihi ve Kültürü İle II. Zile Sempozyumu (6-9 Ekim 2011)- Bildiriler*, (Hzl. Mehmet Yardımcı), İzmir, 142-152.
- Durbilmez, Bayram (2013). "Halk Bilimi Araştırmalarının 100. Yılında: "Halk Bilimi" ile "Edebiyat"ın Ortak Alanları ve "Halk Edebiyatı" Üzerine Bir Değerlendirme", *Millî Folklor*, 12/ 99, 101-112.
- Durbilmez, Bayram (2013). *Vefatının 15. Yıldönümünde Yozgatlı Âşık Türkmenoğlu*, Laçın yay.: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (2013). "Tarihî Gerçeklerin Âşık Edebiyatına Yansıması Bağlamında Türk Mukavemet Teşkilatı ve Kıbrıs Mücahitleri", *Folklor / Edebiyat*, 19/ 76, 173-193.

- Çanakkale Destanları- Yozgatlı Ozanlardan Örnekler Üzerine Bir İnceleme*
- Durbilmez, Bayram (2013). “Национальное Единство в Поэзии Ашыка Вейселя и Тюркский Мир”, *Вестник Тюркского Мира*, 1 / 33-44.
- Durbilmez, Bayram (2013). “Âşık Veysel’in Şiirlerinde Millî Birlik Fikri ve Türk Dünyası”, *Türk Yurdu*, C.33 (65), S. 307 (668), 47-52.
- Durbilmez, Bayram (2014). “Yozgatlı Halk Şairlerinin Diliyle Kıbrıs”, *Prof. Dr. Ali Çelik Armağanı*, (Hzl. C. Gökşen), 139-266, Akçağ yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2014). *Karslı Âşık Murat Çobanoğlu/ Hayatı, Sanatı ve Eserleri*, Kardeşler Matbaası: Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (2015). *Âşık Türkmenoğlu, Hayatı ve Şiir Sanatı Üzerine Bir İnceleme*, Kayseri.
- Durbilmez, Bayram (2016). *Âşık Hasretî'nin Atışma Sanatı Üzerine Bir İnceleme*, Lâçin yay. / Bizim Büro Matbaası: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2016). *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*, 4. Baskı, Akçağ yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2017). *Gelenekli Türk Anlatıları-1*, Ötüken yay.: İstanbul.
- Durbilmez, Bayram (2017). *Türk Dünyası Kültürü -1*, Ötüken yay.: İstanbul.
- Durbilmez, Bayram (2017). “Tarihî Olayın Destanlara Yansıması Üzerine Bir Değerlendirme: Yozgatlı Halk Şairlerinin Çanakkale Destanlarından Örneklerle”, *1. Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu (3-5 Kasım 2017)*, RessCongress ve Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi: Bandırma- Balıkesir.
- Durbilmez, Bayram (2018). *Âşık Edebiyatı ve Taşpınarlı Halk Şairleri*, 5. baskı, Akçağ yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2018). *Karacaoğlan Geleneğinde Bir Âşık: Mehmet İkrâmî*, Lâçin yay.: Ankara.

- Durbilmez, Bayram (2019). *Türk Dünyası Kültürü -2*, Ötügen yay.: İstanbul.
- Durbilmez, Bayram (2019). *Türk Kültür Coğrafyası, Halk Bilimi ve Edebiyat Araştırmaları*, Ötügen yay.: İstanbul.
- Durbilmez, Bayram (2019). *Derviş Tarzı Türk Edebiyatı ve Sıdkı Baba Dîvânı*, Bilge Kültür- Sanat yay.: İstanbul.
- Durbilmez, Bayram (2020). *Âşık Türkmenoğlu- Hayatı, Sosyo-Kültürel Çevresi, Âşık Edebiyatındaki Yeri, Şiir Sanatı ve Şiirlerinden Örnekler*, 2. baskı, Akçağ yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2020). *Âşık Edebiyatında Şiir Sanatı-Hasretî'den Örneklerle*, Akçağ yay.: Ankara.
- Durbilmez, Bayram (2020). *Karacaoğlan Geleneğinde Bir Âşık: Mehmet İkrâmî*, Ürün yay.: Ankara.
- Işık, İhsan (2007). *Türkiye Edebiyatçıları ve Kültür Adamları Ansiklo-pedisi*, Ankara.
- Kara, Ruhi (1993). *Erzincan'ın Gözyaşları (Deprem Ağıt ve Destanları)*, İl Kültür Müdürlüğü yay.: Erzincan.
- Oğuz, M. Öcal (1994). *Yozgat'ta Halk Şairliğinin Dünü ve Bugünü*, KByay.: Ankara.
- Özhan, Mevlüt- vd., (1992). *Yaşayan Halk Ozanları Antolojisi*, KByay.: Ankara.
- Özsoy, Bekir Sami (1992), Namık Aslan ve Bayram Durbilmez. *Destanlarla Erzincan*, Erciyes Üniversitesi yay.: Kayseri.
- Parlak, Mustafa (2005), *Çağdaş Türk Şiiri İncelemeleri*, Kayseri.
- Şahin, Necati (1994). *Yozgat Ağıtları Üzerine Mukayeseli Bir Araştırma*, ERÜ SBE TDE ABD YLT: Kayseri.